

**Tjänsteutlåtande**

Utfärdat 2025-02-26

Ärendenummer GSF-2025-00551

Handläggare

Amanda Andersson

E-post amanda.2.andersson@grundskola.goteborg.se

## Yttrande över förslag till Göteborgs Stads plan för att förbättra hbtqi-personers livsvillkor 2025-2028

### Förslag till beslut

I grundskolenämnden,

1. Grundskolenämnden avstyrker förslag till *Göteborgs Stads plan för att förbättra hbtqi-personers livsvillkor 2025-2028*, och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2025-02-26, som sitt yttrande till kommunstyrelsen.

### Sammanfattning

Grundskolenämnden har ombetts yttra sig över Göteborgs Stads plan för att förbättra hbtqi-personers livsvillkor 2025-2028. Syftet med planen är att bidra till förflyttningar inom stadens verksamhetsområden där hbtqi-personers rätt till likvärdig service behöver ta steg framåt och där det finns en utpekad utsatthet. Planen fokuserar på sex områden som behöver stärkas och utvecklas för att livsvillkoren för hbtqi-personer i Göteborg ska förbättras varav skola och förskola är ett område.

Grundskoleförvaltningen har fokuserat på de åtgärder i planen som rör förvaltningens ansvar och område. Grundskoleförvaltningen upplever styrningen genom planen som stelbent eftersom den slår fast relativt detaljerade åtgärder och insatser som förvaltningen ska arbeta med de kommande åren, i stället för att utgå ifrån kärnverksamhetens lokala förutsättningar och identifierade behov.

Den dubbla styrstrukturen, nationell reglering i lag och förordningar samt den kommunala styrningen genom kommunala mål och styrdokument, skapar en form av överstyrning som riskerar att leda till otydlighet och ineffektiv styrning. Planens krav på uppföljning riskerar att leda till en ökad mängd administration i ett i ett läge där förvaltningen behöver effektivisera utifrån minskat elevunderlag. De föreslagna åtgärderna är i huvudsak identiska med de som föreslås i plan mot rasism 2025-2028 vilket riskerar att ytterligare bidra till otydlig och ineffektiv styrning.

Förvaltningens bedömning är att planen bör avstyrkas.

### Bedömning ur ekonomisk dimension

Utifrån de nationella regleringarna i skolförfattningarna arbetar grundskoleförvaltningen aktivt med värdegrundsfrågor. Det arbetet pågår och finansieras inom befintlig ekonomisk ram.

Prognoser från statistiska centralbyrån (SCB) och stadsledningskontoret pekar mot en allt lägre befolkningstillväxt de kommande åren. Det leder till minskade behov av skolplatser. Den förändrade elevsammansättningen kommer att få effekt på huvudmannanivå gällande fördelning av övergripande kostnader i förvaltningen och sammanfaller med kraftigt stigande lokalkostnader. Förvaltningens samtliga verksamheter kommer att behöva göra anpassningar i förhållande till en lägre budgetram vilket kräver prioriteringar.

I stället för att utgå ifrån kärnverksamhetens identifierade behov styr de föreslagna åtgärderna vad och hur grundskoleförvaltningen ska arbeta för att förbättra hbtqi-personers livsvillkor de kommande åren vilket upplevs som stelbent. Det finns en överhängande risk för att de resurs som finns läggs på att följa upp de utpekade åtgärderna i stället för att arbeta utifrån lokala förutsättningar och identifierade behov.

Förutom den remitterade planen, har ytterligare två styrdokument remitterats till grundskolenämnden, Göteborgs Stads riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service samt Göteborgs Stads plan mot rasism 2025-2028. Det innebär tre nya styrdokument som ska implementeras i ordinarie uppföljningsstruktur, samt återrapporteras årligen, vilket kommer generera ökad administration i förvaltningen och staden. Uppföljning ökar de administrativa kraven och grundskoleförvaltningen bedömer att planen kommer att innebära ett kostnadsdrivande dubbelarbete.

## **Bedömning ur ekologisk dimension**

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

## **Bedömning ur social dimension**

I föreslagen plan framgår att Göteborgs Stad har en skyldighet att respektera, skydda, uppfylla och främja de mänskliga rättigheterna för alla som bor, vistas och verkar i staden. Staden ska erbjuda likvärdig service och en jämlik tillgång till de rättigheter som tillhandahålls av staden. Syftet med planen är att förbättra hbtqi-personers livsvillkor 2025–2028, och bidra till förflyttningar inom stadens verksamhetsområden där hbtqi-personers rätt till likvärdig service behöver ta steg framåt och där det finns en utpekad utsatthet.

## **Bedömning av barnets bästa**

Sedan den 1 januari 2020 är barnkonventionen en del av svensk lag. Enligt artikel 2 i FN:s barnkonvention är alla barn lika mycket värda och har samma rättigheter, ingen får diskrimineras.

På uppdrag av kommunfullmäktige har stadsledningskontoret undersökt villkor för unga hbtqi-personer inom grundskoleförvaltningens och utbildningsförvaltningens verksamheter. Rapporten *"Det är ingen temadag att vara hbtq – det är man året om"* publicerade under 2021 och ger en översiktlig bild av unga hbtqi-personers upplevelser i Göteborgs skolor.

Rapporten visar bland annat att elever med hbtqi-identitet i betydligt lägre utsträckning anger att de är trygga i skolan jämfört med andra elever. Den heteronormativa obetänksamheten och det heteronormativa motståndet medför stora konsekvenser för elever som bryter mot normer för könsidentitet, könsuttryck och sexualitet. För att säkerställa en trygg och inkluderande skola måste den heteronormativa obetänksamheten och det heteronormativa motståndet synliggöras och hanteras. Stadsledningskontoret

konstaterar en övergripande brist på hbtqi-perspektiv i det analyserade underlaget från grundskoleförvaltningen och utbildningsförvaltningen.

För att skapa och upprätthålla trygga och goda studiemiljöer som möjliggör en demokratisk undervisning är ett genomgripande och medvetet värdegrundsarbete av största vikt. De föreslagna åtgärderna ligger i linje med skolans grunduppdrag. Förvaltningen arbetar aktivt med demokrati och värdegrund och det pågår ett utvecklingsarbete inom området.

## **Samverkan**

Information och dialog i särskild samverkansgrupp (SSG) organisation och budget, den 7 april 2025. Information på förvaltningens samverkansgrupp (FSG) den 12 maj 2025.

## **Bilagor**

1. Göteborgs Stads plan för att förbättra hbtqi-personers livsvillkor 2025-2028

## Ärendet

Grundskolenämnden har ombetts att yttra sig gällande Göteborgs Stads plan för att förbättra hbtqi-personers livsvillkor 2025-2028. Stadsledningskontoret har bett om att särskilt få svar på vilka resursmässiga förutsättningar berörda nämnder har att genomföra de föreslagna åtgärderna.

Remissvaret ska ha kommit in till stadsledningskontoret senast den 30 maj 2025.

## Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat förslag på tre styrdokument till grundskolenämnden för yttrande:

- riktlinje för arbetet med mänskliga rättigheter och likvärdig service,
- plan för att förbättra hbtqi-personers livsvillkor 2025–2028 samt
- plan mot rasism 2025–2028.

Dessa dokument har stort överlapp och deras effekter på styrning och ökad administration bör därför ses i en helhet.

Syftet med Göteborgs Stads plan för att förbättra hbtqi-personers livsvillkor 2025–2028, är att bidra till förflyttningar inom stadens verksamhetsområden där hbtqi-personers rätt till likvärdig service behöver ta steg framåt och där det finns en utpekad utsatthet.

Åtgärderna förväntas förstärka stadens möjlighet att genomföra sina grunduppdrag på ett likvärdigt sätt i enlighet med internationella konventionsåtaganden och svensk lagstiftning.

Varje nämnd med utpekat ansvar i planen ansvarar för implementeringen i den egna organisationen och genomförandet av respektive åtgärd. Berörda nämnder ansvarar för att följa upp tilldelade åtgärder. Varje förvaltning ska årligen rapportera genomförandet till sin nämnd. Kommunstyrelsen ansvarar för en samlad uppföljning av planen. En väsentlig del av uppföljningen ska redogöra för hbtqi-personers upplevelser av resultatet av genomförda åtgärder.

Planen redogör för att heteronormen påverkar hbtqi-personers liv på en mängd olika sätt i Göteborg. Det finns en utsatthet kopplad till den egna identiteten och det finns särskilt angelägna rättigheter och behov för grupper inom hbtqi-gruppen som staden behöver bli bättre på att tillgodose. Detta gäller i synnerhet hbtqi-personer som möter stadens verksamheter i egenskap av att vara elever eller barn i fritidsverksamhet, äldre med omsorgsbehov, personer med funktionsnedsättningar och personer med en annan härkomst än svensk.

Mot bakgrund av forskning, stadens rapporter inom området samt erfarenhetsutbyte med Göteborgs Stads HBTQI-råd, utgår planen från sex fokusområden som behöver stärkas och utvecklas för att livsvillkoren för hbtqi-personer i Göteborg ska förbättras. Dessa är:

- Skola och förskola
- Brottsförebyggande samt tillits- och trygghetsskapande arbete
- Fritid för barn och unga
- Vård och omsorg för äldre
- Stöd till individer med funktionsnedsättning
- Kommunikation och kompetens

De åtgärder som bland annat grundskolenämnden föreslås ansvara för är följande:

- Skolledarna (rektorer och biträdande rektorer) på samtliga skolor och förskolor ska under planperioden förstärka sina kunskaper om olika diskrimineringsgrunder och minoritetsgrupper i syfte att utveckla demokrati- och värdegrundsarbetet på sina respektive skolor och förskolor.
- Skolledarna ska i framtagandet av plan mot diskriminering och kränkande behandling säkerställa att samtliga diskrimineringsgrunder och nationella minoritetsperspektiv ingår i kartläggningar, analys, åtgärder och uppföljning.
- Grundskoleförvaltningen och utbildningsförvaltningen ska göra årliga sammanställningar och analyser av samtliga skolors planer mot diskriminering och kränkande behandling. Sammanställningarna ska utgöra ett underlag för förvaltningarnas arbete mot diskriminering och för att öka likvärdigheten mellan skolor.
- Grundskoleförvaltningens centrala elevhälsa ska bistå med kunskap om minoritetsgruppers olika utsattheter och utgöra ett stöd när åtgärder tas fram i arbetet mot diskriminering och kränkande behandling.
- Grundskoleförvaltningen ska sprida och implementera stödmaterialet Vägledning för inkluderande omklädningsrum i samtliga grundskolor.

## Förvaltningens bedömning

Skolans värdegrundsuppdrag som regleras i skollagen (2010:800) och genom läroplanerna syftar till att fostra elever till ansvarsfulla samhällsmedborgare som respekterar demokrati, mänskliga rättigheter och allas lika värde. Genom uppdrag i skollag och diskrimineringslagen (2008:567) har skolan en tydlig skyldighet att aktivt motverka homofobi, sexism och andra former av intolerans.

I grundskoleförvaltningen bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som syftar till att utvärdera och förbättra verksamheten. Det innebär bland annat att fördela resurser och organisera verksamheten utifrån lokala förutsättningar, men också att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla verksamheten så att de nationella målen kan uppfyllas. Genom huvudmannens systematiska kvalitetsarbete följer förvaltningen, enligt en löpande ordning under fyra år, upp samtliga läroplansområden och därmed hur väl skolorna arbetar mot de olika delarna av läroplanen. Läroplansområdet normer och värden följs upp årligen. Uppföljningarna ligger till grund för förvaltningens vidare verksamhetsplanering.

Utöver den löpande uppföljningen har även grundskolenämnden fått i uppdrag av kommunfullmäktige att genomföra en normkritisk granskning av ett urval av skolor i syfte att förbättra unga hbtqi-personers arbetsmiljö. Återrapporeringen ska ske till grundskolenämnden.

Förvaltningen tillhandahåller stöd i det systematiska värdegrundsarbetet på flera sätt, bland annat genom workshops som erbjuds varje höst- och vårtermin. Insatsen innebär att deltagarna får handfast hjälp att arbeta med sitt värdegrundsarbete och koppla ihop det med kunskapsuppdraget i läsårsplanen.

I det systematiska värdegrundsarbetet, som innefattar de aktiva åtgärderna i diskrimineringslagen ingår att årligen utgå ifrån samtliga diskrimineringsgrunder och nationella minoritetsperspektiv samt se till att de ingår i kartläggningar, analys, åtgärder

och uppföljning. Detta dokumenteras i skolans plan mot diskriminering och kränkande behandling (PDK). Central förvaltning följer upp och sammanställer samtliga skolors planer mot diskriminering och kränkande behandling, utifrån ett antal sökord som inkluderar hbtqi, sexuell läggning och könsidentitet. Sammanställningarna utgör sedan ett underlag för förvaltningens insatser och stöd.

Utöver detta är förvaltningen lyhörd för lokala behov och erbjuder kontinuerligt stöd och insatser, med hjälp av olika professioner och funktioner inom och utanför förvaltningen.

Grundskoleförvaltningen upplever styrningen genom planen som stelbent eftersom den slår fast specifika åtgärder och insatser som förvaltningen ska arbeta med de kommande åren, i stället för att förvaltningen ska kunna utgå ifrån kärnverksamhetens lokala förutsättningar och identifierade behov.

Den dubbla styrstrukturen, genom nationell reglering i lag och förordningar samt den kommunala styrningen genom kommunala mål och styrdokument, riskerar att skapa en form av överstyrning som leder till otydlighet och ineffektivitet. Planens krav på uppföljning innebär en överhängande risk för ökad administration i ett läge där förvaltningen behöver effektivisera utifrån minskat elevunderlag.

De föreslagna åtgärderna är i huvudsak identiska med de som föreslås i plan mot rasism 2025-2028 som nämnden också fått på remiss. Om båda planerna antas riskerar det att förvärra de ovan beskrivna riskerna med ineffektiv styrning.

Grundskoleförvaltningens bedömning är att Göteborgs Stads plan för att förbättra hbtqi-personers livsvillkor 2025-2028 ska avstyrkas.

## **Protokollsutdrag skickas till**

[stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se](mailto:stadsledningskontoret@stadshuset.goteborg.se) (diarienummer SLK-2023-00597)

Maria Andersson

Förvaltningsdirektör

Helena Sjöberg

Avdelningschef Planering och utveckling